

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Психологічні основи профорієнтації та підбору кадрів (вибіркова)

Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Спеціальність:	053 Психологія/Освітня програма Практична психологія
Рік підготовки:	3
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	5.0
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	Залік

Автор курсу та лектор:

к. психол. наук, доцент Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

кандидат наук кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

pobokina@snu.edu.ua	+38-066-923-16-16	+38-066-923-16-16 Viber, телеграм	аудиторія за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є вивчення сучасних соціально-економічних умов які вимагають від кожної особистості уміння самостійно та усвідомлено приймати рішення щодо професійного визначення та вибору і нести відповідальність. Психологічна готовність до профорієнтаційної діяльності, вимагає впровадження інноваційних профорієнтаційних засобів, розроблених на засадах сучасної психології, враховуючи потреби, інтереси, мотиви як окремої особистості, так і вимоги суспільства. Основна складова вивчення дисципліни є ознайомлення та оволодіння основ профорієнтаційної роботи та формування практичних умінь проведення профорієнтаційної роботи. Профорієнтація є складною науково-практичною системою роботи, оволодіння якої дозволяє психологу проводити профінформаційну та профконсультаційну роботу. Завдання практичної профорієнтації визначають сьогодні значну потребу психологічного вивчення професій і особистісних якостей майбутнього фахівця, потребують відповідної підготовки кваліфікованих кадрів.

Метою самостійної роботи за дисципліною є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвиток морально-вольових зусиль; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знання: поняття, основні задачі і головні цілі професійної орієнтації і професійного відбору; форми і методи професійної орієнтації і професійного відбору; способи допомоги безробітним; найбільш поширені напрямки і форми

профорієнтаційної діяльності; особливості профорієнтації різних категорій населення.

Вміння: застосовувати на практиці отримані теоретичні знання; аналізувати і критично оцінювати основні напрямки професійної орієнтації; використовувати методи і методики професійної орієнтації; використовувати методи і методики професійного відбору; розробляти професіограми; розробляти програми професійної орієнтації; діагностувати основні проблеми безробітних.

Передумови до початку вивчення: Для засвоєння дисципліни повинні бути знання з: «Психологічні основи профорієнтації та підбору кадрів» студент повинен мати знання з дисциплін «Загальна психологія», «Експериментальна психологія», «Психодіагностика».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни опанувати психологічні основи, етапи, форми та методи професійної орієнтації, набути навичок профорієнтаційної роботи.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК2.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технології, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5.Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 6.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7.Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8.Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК 4.Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи та громади.

СК 7.Здатність до співпраці у міжнародному середовищі на розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК 11.Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПРН1.Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН2.Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.

ПРН3.Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН5.Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН6.Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Вступ до професійної орієнтації. Психологія праці як наука.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Об'єкт, предмет та завдання профорієнтації. Основні підходи і функції профорієнтації. Основні методологічні засади профорієнтації. Структура та основні напрями профорієнтаційної роботи: Професійна освіта і виховання; Професійна консультація і професійна діагностика; Профвідбір та профвідбір; Професійна адаптація. Поняття роботи. Плюси і мінуси роботи. Поняття безробіття. Поняття психології праці. Взаємозв'язок психології праці з іншими дисциплінами. Сфера застосування. Цілі психології праці. Завдання психології праці. Предмет психології праці. Об'єкт та суб'єкт психології праці.	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
2.	Практичне застосування психології праці. Трудова мотивація.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Організаційна психологія. Психологічна служба. Посада психолога в організації. Посадові обов'язки організаційного психолога. Принципи відбору персоналу. Кадрова політика. Правила поведінки при прийомі на роботу. Методи психології праці. Природний експеримент. Лабораторний експеримент. Спостереження. Опитувальний метод. Метод експертних оцінок. Метод анамнезу. Метод тестування. Вимоги до результатів організаційних досліджень. Теорії мотивації.	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
3.	Професійна консультація. Професіографування як основа діяльності фахівця	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Поняття професійної консультації. Мета професійної консультації. Інформування про різні спеціальності. Професійна придатність. Професійний відбір. Значимі властивості особистості. Відповідальність. Поняття: "професіограма", "психограма", "модуль професії", "модель спеціаліста" Методи і різні схеми професіографування. "Аналітична професіограма" і загальна схема профвідбору. Рівні аналізу трудової діяльності "Формула професії".	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
4.	Психофізіологічні основи профорієнтації і профвідбору. Задоволеність роботою. Трудова мобільність. Професіоналізація.	денне 2/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Загальні положення про професійну орієнтацію. Основне завдання профорієнтації. Складові профорієнтації: професійна інформація, професійна консультація, профвідбір. Мета професійного відбору. Прогностична трудова експертиза. Ретроспективна трудова експертиза. Професійна переорієнтація. Загальні положення про профвідбір. Основи для професійного відбору. Етапи	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>профвідбору. Профвідбір та професійна придатність. Завдання професійного відбору. Абсолютна професійна придатність. Відносна професійна придатність. Ознаки професійної придатності, непридатності. Професійна спрямованість. Професійний інтерес. Професійне покликання. Професійна адаптація. Соціально-психологічна адаптація. Індивідуальний стиль діяльності. Поняття задоволеності роботою. Особистісні якості, що впливають на задоволеність роботою. Критерії задоволеності роботою. Поведінка працівника у зв'язку з задоволеністю працею. Мотивація, задоволеність працею і заробітна плата. Фактори, що впливають на залученість до роботи. Поняття трудової мобільності. Види мобільності. Поняття стресу. Причини виробничих стресів. Форми прояву виробничих стресів. Профілактика виробничих стресів. Індивідуальні підходи до запобігання стресів. Поняття професіоналізації. Стадії професіоналізації.</p>	
5.	Професійна переорієнтація населення. Профорієнтаційна робота з безробітними.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	<p>Стан та психологічні особливості дослідження професійної переорієнтації особистості. Сутність, мета і завдання професійної переорієнтації людини. Основні етапи професійної переорієнтації особистості. Фактори, які впливають на процес професійної переорієнтації особистості. Основні соціальні наслідки безробіття. Етапи стресових станів, пов'язаних з безробіттям. Типи психологічних особистісних деформацій. Конфлікт нахилів і професій залежно від статі, віку, освіти. Особливості проведення профорієнтаційної роботи з безробітними. Мета профорієнтаційної роботи. Рівні профдіагностичного обстеження безробітного. Основні етапи діагностичної консультації осіб, що втратили роботу.</p>	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
6.	Особливості організації профорієнтаційної роботи зі школярами	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	<p>Особливості організації профорієнтаційної роботи у сучасній українській школі. Етапи профорієнтаційної роботи у школі. Форми та методи профорієнтаційної роботи зі школярами. Навчально-методичний кабінет профорієнтації. Особливості організації навчання у старшій школі. Загальні положення щодо організації профільного навчання у школі; Допрофільна підготовка. Особистісна готовність до профільного навчання. Напрями профілізації та</p>	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			профілі навчання у старшій школі.	
7.	Професійний конфлікт. Техніка безпеки.	денне 2/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Поняття конфлікту. Психологічна напруженість. Види конфліктів. Стадії конфлікту. Професійні конфлікти. Шляхи вирішення професійного конфлікту. Поняття техніки безпеки. Фактори, що впливають на безпеку праці. Профілактика нещасних випадків. Професійні захворювання.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
8.	Загальна кількість аудиторних годин:	денне 14/0/14 заочне 2/0/2		

Рекомендована література

1. Психологія праці: навч. посібник [Текст]: для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня зі спеціальності 015 - Професійна освіта (015.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології); за ред. Є. Л. Скворчевської; Держ. біотехнол. ун-т – Харків, 2022. – 160 с.

2. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 053 «Психологія» - 2-ге вид., перероб. і доп. / укладач О.С. Юрков. – Мукачево: МДУ, 2018 - 187 с. (11 д.а).

3. Кириченко В.В. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 240 с.

4. Коваленко О. Г., Павлик Н. В., Становських З. Л., Бастун М. В. Психологічний супровід особистісного розвитку дорослих: подолання професійних криз та особистісних дисгармоній. Київ, 2019. 167 с.

5. Психологія професійної діяльності: / підручник за ред. С.К. Шандрука. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 256 с.

6. Психологічні основи розвитку особистості : монографія / Н.Є. Завацька, Ю.А. Завацький та ін. / За заг. ред. В.В. Бочелюка. – Запоріжжя: Просвіта, 2019. – Т.6. – 416 с.

7. Психологічні технології ефективного функціонування та розвитку особистості : монографія / Н.Є. Завацька, Ю.А. Завацький та ін. / За заг. ред. С.Б. Кузікової, С.Д. Максименка. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2019. – Т.6. – 540 с.

8. Психологічні основи розвитку особистості : монографія / Н.Є. Завацька, Ю.А. Завацький та ін. / За заг. ред. В.В. Бочелюка. – Запоріжжя: Просвіта, 2020. – Т.7. – 420 с.

9. Соціально-психологічні засади самоорганізації особистості в період суспільних трансформацій: [монографія] / І.М. Гоян, Н.Є. Завацька, Т.В. Комар, В.Ю. Завацький, О.О. Лукашов / За наук ред. І.М. Гояна, Н.Є. Завацької. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 284 с. ISBN 978-617-7699-28-5

10. Адаптаційний потенціал особистості: монографія / Н.Є. Завацька, П.С. Білецький, І.В. Ващенко, Ю.А. Завацький, О.В. Кованда, Л.В. Спицька, М.В. Тоба, Р.П. Шевченко / За заг. ред. проф. Н.Є. Завацької, проф. Р.П. Шевченко. – К. : ПВТП «LAT&K», 2019. – 239 с.

11. Соціально-психологічні особливості саморегуляції у конфліктних ситуаціях міжособистісної взаємодії: монографія / Завацька Н.Є., Ахтирська Ю.І., Комар Т.В., Завацький В.Ю., Бурлакова І.А., Жигаренко І.Є. / За наук. ред. Н.Є. Завацької, Ю.І. Ахтирської. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 180 с. ISBN 978-617-7699-26-1

12. Соціально-психологічні особливості подолання особистісних деструкцій в умовах тимчасової втрати працездатності : монографія / Н.Є. Завацька, І.Є. Жигаренко, А.М. Журба, В.Ю.

Завацький, Ю.А. Завацький, Н.В. Міщенко, Г.М. Побокіна, М.В. Тоба / За заг. ред. Н.Є. Завацької, А.М. Журби. – К. : ПВТП «LAT&K», 2019. – 201 с.

13. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>

14. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>

15. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>

16. <http://www.nbuiv.gov.ua/>-Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.

Методичне забезпечення

1. Психологія праці [Електронний ресурс]: електрон. метод. рекомендації до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» / уклад. А.Х. Гудімова. - Одеса: Одес. нац. Ун-т. ім. І.І. Мечникова, 2023. - 25 с.

2. Карпенко Г.В. Психологія праці та вибір професії: Навчально-методичний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 168 с

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 1,43 балів за 1 ЛК)
Практичні заняття	28 (7 практичних по 4 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поведіння;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим здобувачам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.